

Projektas „Standartizuotų mokinių pasiekimų
vertinimo ir įsivertinimo įrankių bendrojo
lavavimo mokykloms kūrimas, II etapas“

2013

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

NACIONALINIS
EGZAMINŲ
CENTRAS

Vardas, Pavardė

Klasė _____

STANDARTIZUOTAS TESTAS

SKAITYMAS

8 KLASĖ

Perskaityk tekstą ir atlik užduotis, pateiktas po tekstu.

Pasirodo, mirtina draugystė gali prasidėti ir taip: nuo perskaitytų knygų.

Ar nebus tiktai vienas žmogus teisus, kažkada protingai pasakęs, kad jaunystė draugystėje ieško panašumų, o senatvė – skirtybių? Naujasis draugas irgi gyveno kaime, tiktai kitoj pusėj miesto, irgi ryte rijo knygas, ir Gaučys per tą pirmąjį jų pokalbį pagalvojo, ar tik jis ir nebus tas, kuris sumelavo žilajai bibliotekos moteriai, kad iš pirmo karto įveikė rusišką knygą, tačiau garsiai to nepasakė. Gaučys nebeturėjo tėvo, draugas – motinos, bet turėjo pamotę ir dar du netikrus broliukus, tačiau Gaučys iš karto suprato, kad jo naujasis draugas taip pat yra vienišas.

Tai buvo pati gražiausia, pati nuostabiausia vasara Gaučio gyvenime. Vos pradėję draugauti, paslapčia abudu turbūt tikėjosi, kad nuo ryto iki vakaro tiktai kalbės ir kalbės apie tą savo draugystę, tačiau taip nebuvo. Apie perskaitytas knygas, apie viską, apie ką tik nori, žinoma, kalbėdavosi, bet apie pačią draugystę – ne. Tartum buvo truputėli drovu. O tos dienos, tie metai, kuriuos jie praleido atskirai, skaitydami savo knygas, dabar atrodė kažkokios... Ne, ne tolimos, o lyg ne visai tikros, be pilnatvės, be to didžiojo džiaugsmo, kuri patiria tiktai jaunystė, galėdama laisvai išsilieti gražiausiais tikros draugystės jausmais.

Sugulę ant Piliakalnio po didžiąja pušimi, abudu labai greitai suprato, kiek dar daug spragų jų žiniuose, – tai vis tos slapčia per pamokas skaitytos knygos. Tačiau jų tvirtas pasiryžimas tapti jūrininkais turėjo nugalėti visus sunkumus, – kada gi jaunystei atrodė, jog yra gyvenime sunkumų, kurių ji negalėtų įveikti?

Gaučys jau keturiolikos metų laisvai perplaukdavo Ventą ten ir atgal, nors tada nė sapne nesapnavo apie kokius nors jūrininkus. Jam dabar net gaila buvo Vido, šuniuku besikapanojančio pasroviui prie pat kranto.

– Tu prieš srovę plauk, prieš srovę! – patarinėjo Gaučys. – Plauk, kol tiktai gali, kol pajusi, kad visiškai nebeturi jėgų. Pamatysi, po savaitės jau bus vienas juokas perplaukti skersai Ventą.

Tačiau po savaitės Vidui dar nebuvo nei vienas juokas, nei du. Gaučys suprato tą draugo baimę, kai tavo galva vos kyšo iš vandens, o anas krantas atrodo be galo toli, taip toli, kaip niekuomet neatrodo, kai stovi ant tvirtos žemės, o baimė, tartum kokie virvagaliai, vis stipriau ima painioti rankas ir kojas. Svarbu ją nugalėti, svarbu patį pirmąjį kartą ją nugalėti, antraip – ji visam gyvenimui nugalės tave, ir tada jau niekada nieko nebus. Bet Vidas buvo užsispyręs, dabar tas Ventos perplaukimas jam atrodė vos ne pats svarbiausias dalykas. Valandą paspoksojęs į knygą, jis stodavosi ir ragindavo Gaučį:

– Einam dar!

Iš viršaus, nuo Piliakalnio, upė atrodė suvisam neplati. Šįkart jiedu paėjęjo paupiu žemyn gana tolokai, vos ne puskilometrį. Gaučys nulaužė alksnio šaką ir įbedė žemėn:

– Nuo čia ir plauk. Įsibrisk toliau nuo kranto, iki pat lūpų.

Vidas jau buvo pramokęs sieksniuoti, nebesimurkdė šuniuku, Gaučys pamažu ėjo krantu, vis padrašindamas:

– Dar turi jėgų!.. Dar plauk!..

Vidas pagaliau išlipo į krantą, sunkiai alsuodamas krito ant žolės ir gulėjo. Atsigavėlėjęs pažiūrėjo atgal į tą išmeigtą alksnio šaką, paskui į aną krantą. Kelis kartus taip akimis pamatavo.

- Matai, kaip toli nuplaukei? Toliau, nei per visą Ventą!
- Teoriškai... – kukliai šyptelėjo Vidas. – Tik teoriškai...
- Kai plauksim kartu, tu nesistenk pataikyti tiksliai į tą vietą, kur nusižiūrėjai anoj pusėj, plauk sau ir tiek, ir lai srovė tave neša įkypai, paskui krantu grįši atgal.
- Viskas!.. Šiandien aš daugiau nebesimokau, važiuoju namo, daug prisivalgau, gerai išsimiegu... Rytoj bus šturmo diena!
- Tu nori vienas plaukti?
- Norėčiau, bet tą pirmą kartą padėk, gerai?
- Aš savąjį kartą nelabai ir bijojau, mes iškart plaukėm kokie šeši ar septyni. Aš labiau gėdos, o ne Ventos, bijojau, kad paskui vaikai neužjuoktų ir neužtyčiotų!
- O aš labiausiai savęs bijau... – prisipažino Vidas. – Iš tavęs kiti būtų tyčiojęsi, o aš turėčiau iš savęs – pats!..

Kitą dieną Vidas atvažiavo kažkoks labai jau rimtas, Gaučiui pasirodė, kad dar ir be nuotaikos. Vos atėjus prie Piliakalnio, Vidas pavedė dviratį į karklyną ir niūrus ilgai žiūrėjo į upę.

- Plaukiam! – atsigrėžė į Gaučį. – Vakar sakei, kad plauksi kartu.
- Palaukim vidurdienio, – pasiūlė Gaučys. – Pirma pasimokom, o paskui, kai gerai įkaisim...
- Aš nebegaliu laukti! Ir taip visą naktį nemiegojau: vos užmerkiu akis – tuojau ir matau tą upę. Tada aš plauksiu vienas.

Nors Gaučys dabar, iš pat ryto, visai nenorėjo maudytis, tačiau ėmė sagstyti marškinius. Jis suprato Vidą: jam reikėjo įveikti tą upę, kaip kažkada Gaučiui savo pirmąją rusišką knygą, jam reikėjo pačiam sau įrodyti, kad jis tikrai gali, kad visai nepabūgo.

Ir jiedu perplaukė!.. Pagulėjo aname krante, pailsėjo, paskui paėjęjo atgal prieš srovę, maždaug tiek, kad parplaukiant tėkmė nuneštų abu aukščiau Piliakalnio, aukščiau to giliojo duburio po pušim, kur toks status krantas, kad niekaip neišlipsi.

Ir parplaukė!.. Tik Vidas buvo taip pavargęs, kad virpėjo kojos, kai lipo aukštyr prie paliktų knygų, bet gal ne iš silpnumo, gal iš susijaudinimo.

- Palaukim, – paprašė Vidas. – Aš dabar dar negaliu mokyti.
- Jis degančiomis akimis, atsigulęs ant paties skardžio krašto, žiūrėjo žemyn į upę, į tą plaukiantį vandenį, kurį ką tik įveikė, nugalėjo ir nenuskendo.
- Kokia ji graži! – šūktelejo nustebeš.
- Kas?
- Ta upė!

Gaučys pradėjo juoktis:

- O man ji gražiausia ten, aukščiau kaimo, kur aš pirmą kartą ją perplaukiau!
- Bet Vidas nesijuokė.
- Žinai, – pasakė labai rimtai. – Aš kažkur skaičiau, net užsirašęs turėjau, kad žmogus gali įveikti viską, jeigu sugeba įveikti pats save. Matysi, mužu dabar viską įveiksim!

R. Granauskas. Duburys. – Vilnius, 2003.

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Kas sieja abu vaikus? Įvardyk 4 dalykus.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

2 Įvardyk 3 Vido būdo bruožus, įrodyk juos citatomis.

<i>Vido būdo bruožai</i>	<i>Citatos</i>
1.	
2.	
3.	

3 Paaiškink, kodėl Gaučys, visai nenorėdamas ryte maudytis, vis dėlto sutiko plaukti su Vidu?

4 Kodėl Vidui buvo taip svarbu perplaukti Ventą?

5 Kaip jautėsi Vidas, įveikęs upę?

6 Abiem berniukams upė gražiausia skirtingose vietose. Kaip manai, kodėl?

●

7 Kokia yra pagrindinė teksto mintis? Užrašyk ją citata.

●

8 Rodyklėmis susiek meninės raiškos priemones su jų pavyzdžiais:

Mirtina draugystė

Retorinė figūra

Sukosi galvoje kaip kokie upės verpetai

Deminutyvas

Draugystė gali sulaužyti likimus

Epitetas

Šuniuku besikapanojančio

Palyginimas

Įasmėninimas (personifikacija)

● ●

9 Kuriai literatūros rūšiai priskirtum šį tekstą? Pateik 2 argumentus.

● ● ●

10 Kokios vertybės akcentuojamos tekste. Nurodyk bent dvi.

● ●

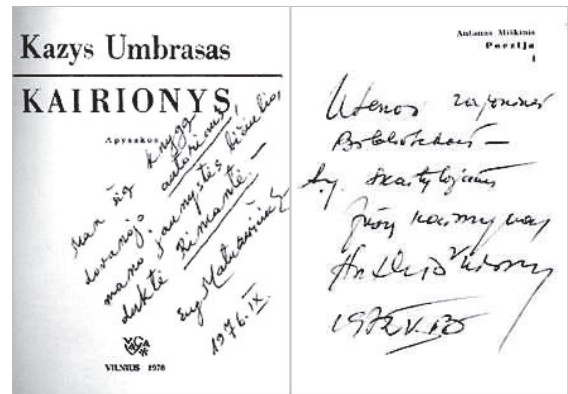
Perskaityk tekstą ir atlik užduotis, pateiktas po tekstu.

KNYGOS GALI PRABILTI...

Knygų savininkai dažnai palieka pėdsakus knygų priešlapiuose, parašėse. Pasitaiko, net savo piešiniais papildo dailininkų triušą. Senųjų leidinių savininkų palikti pėdsakai labai įdomūs prabėgus daugeliui metų. Iš šių pėdsakų galima spręsti, ką vertingo knygoje rado skaitytojas, kaip ją saugojo ir kiek ją vertino.

Knygose aptinkami šie individualūs ženklai:

Autografai – autoriaus ar savininko pavardės įrašai knygoje, dažniausiai pradžioje. Vertingiausi yra paties autoriaus įrašai dovanojant knygą, bet ne mažiau vertingi ir žymių žmonių ranka atlikti įrašai, bylojantys apie leidinio nuosavybę. Kartais pagal įrašus galima atsekti knygos kelionę iš vieno savininko bibliotekos į kitą.

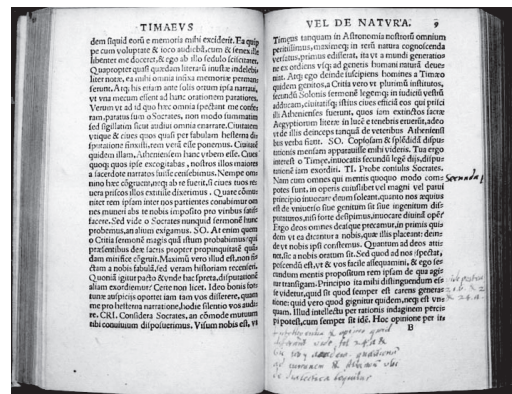

Spaudai – knygų žymėjimo būdas, būdingas ankstesnėms tradicijoms. Spaudai buvo meniškai, gaminti dailininkų. Yra rasta XIX a. pradžios knyga, antspauduota nežinomo savininko herbiniu žiedu.

Ekslibriai – knygų priklausomybę žyminti meninė įklija, spaudas. Lotyniškai „exlibris“ reiškia „iš knygų“. Ekslibriuje nurodoma savininko pavardė, dažnai – ir meninis paveikslėlis, atspindintis savininko pomėgius ar meninį suvokimą. Yra kolekcininkų, kurie renka ne knygas, o jų nuosavybės ženklus – ekslibrius.

Marginalijos – įrašai knygoje, pastabos. Pastabų žymėjimas knygoje jas skaitant – ne visiems skaitytojams priimtinas užsiėmimas. Tačiau šimto ir daugiau metų senumo marginalijos žavi kiekvieną savininką. Skaitant knygą galima palyginti savo mintis su seniai ją skaičiusio žmogaus pastabomis. Labiausiai vertinamos knygos su paties autoriaus marginalijomis. Pagal jas galima spėti autoriaus sumanymus keisti ar tobulinti leidinį.

Dokumentai – tekstai, raštai, kiti savininko įklijuoti tekstai. Jų retai aptinkama knygoje, tačiau pasitaiko radinių, nustebinančių bibliofilą. Knygoje galima aptikti visko – nuo 100 metų senumo studentiško „paruoštuko“ iki dokumento su Lietuvos valstybės Nepriklausomybės akto signataro autografu – tokį dokumentą knygoje buvo palikęs vienas žymiausių šalies gamtininkų.

Pagal interneto svetainės <http://www.gamtininkai.lt> medžiagą

KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1 Kas padeda atsekti knygos kelionę iš vienos bibliotekos į kitą?

●

2 Kuo vertingos marginalijos?

● ●

3 Kokių rūšių gali būti autografai?

●

4 Pagal kuriuos individualius ženklus galima spręsti, kam priklausė ar priklauso knyga?

●

5 Kuriais individualiais knygos ženklais labiausiai domėtusi?

Dailininkai _____

Literatūros tyrinėtojai _____

● ●

6 Paaškind, kaip supranti teksto pavadinimą?

●